

صدسال مجازات

مجموعه کامل قوانین و مقررات کیفری ماهوی ایران

از ابتدای تاریخ قانونگذاری تا آبان ماه ۱۳۹۷

با ویرایش کامل و اعمال آخرین اراده قانونگذار

گردآوری و نگارش

ایرج غفّاری

(وکیل پایه یک دادگستری)

عنوان قراردادی

ایران. قوانین و احکام

Iran. Laws, etc .

عنوان و نام پدیدآورنده : صدسال مجازات: مجموعه کامل قوانین و مقررات کیفری ماهوی ایران: از ابتدای تاریخ قانونگذاری تا آبان ماه ۱۳۹۷ با ویرایش کامل و اعمال آخرین اراده قانونگذار/ گردآوری، تدوین و نگارش ایرج غفاری.

قم، حقوق امروز، ۱۳۹۷

مشخصات نشر

۷۴۴ صفحه

مشخصات ظاهری

فیفا

وضعیت فهرست نویسی

غفاری، ایرج، ۱۳۵۱- گردآورنده

سازمان اسناد و کتابخانه ملی

Criminal law - Iran - حقوق جزا - ایران -

موضوع

KMH ۳۷۹۴ ۱۳۹۷

رده بندی کتبی

۳۴۵/۵

رده بندی دیویی

۵۴۳۶۳۱۹

شماره کتاب شناسی سی

صدسال مجازات

مجموعه کامل قوانین و مقررات کیفری ماهوی ایران

از ابتدای تاریخ قانونگذاری تا آبان ماه ۱۳۹۷

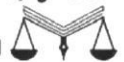
گردآوری و نگارش: ایرج غفاری

آثار حقوق امروز

استان قم: قم، خیابان ۱۹ دی، طبقه عرفانی بانک رفاه، پلاک ۷۰۵

آثار حقوق امروز

استان البرز: کرج، بلوار ملاصدرا، میدان نبوت، ساختمان هبلا، واحد ۲۰۱

تلفن: ۲-۲۶۳۲۵۵۸۹۵۱، نمابر: ۵۸۹۶۰-۲۶۱

Email: todaylaw91@yahoo.com

صفحه آرایی، گرافیک متن و طراحی و گرافیک جلد: ایرج غفاری

تیراژ: ۵۰۰ جلد

نوبت و سال چاپ: اول، ۱۳۹۷

چاپ و صحافی: واصف

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۰۴۷-۱۲-۵

قیمت: ۸۵۰,۰۰۰ ریال

© «کلیه حقوق برای ناشر و پدیدآورنده محفوظ است» ©

ماده ۷ قانون حمایت حقوق مولفان و مصنفان و هنرمندان

نقل از اثرهایی که انتشار یافته است و استناد به آنها به مقاصد ادبی و علمی و فنی و آموزشی و تربیتی و به صورت انتقاد و

تقریظ با ذکر ماخذ در حدود متعارف مجاز است.

تقدم به

محمد موسوی مقدم

و... هر که می اندیشد

www.Ketab.ir

به نام خدا

سخن ناشر

«سرگذشت قانون، ماجرای عرف و عادت، صحنه ستمگریها و آشفته‌گی‌ها، سرّ شکسته‌ها، پیروزی‌ها، عرضه و گزینی‌ها و درس عبرت است. مصاف قانونگذاران، مصاف کشورگشایان، میدان فرمانروایان، جلوه‌گاه بدیشه‌ها و آرزوها و تلاش‌ها و آزمایش‌های بشری است.»^۱

همین چند سطر، فلسفه تدوین کتاب حاضر را به بهترین شکل بیان می‌کند. این کتاب گردآورده شده است تا «دانشجویان که بخواهند از حقیقت علم حقوق آگاه شود، باید به مبادی و مبانی آن در قرون و اعصار گذشته توجه کند و در جستجوی اسباب و عللی باشد که اصول حقوقی از آن ریشه گرفته است.»^۲ درک سابقه تاریخی شرایط کیفری علاوه بر آن که درک مفاهیم آن را تسهیل می‌کند، موجب دستیابی به شناختی عمیق‌تر نسبت به مسائل اجتماعی روزگار زمان تصویب قانون، نیز می‌شود.

قوانین ماهوی کیفری به‌شدت از شرایط اساسی و اجتماعی حاکم بر جامعه تاثیر می‌پذیرد و اصولاً برای دستیابی به اهداف سیاسی و اجتماعی مشخص، وضع می‌شوند. در هر برهه از زمان، با تاثیرپذیری از شرایط سیاسی و اجتماعی جامعه، قوانینی وضع شده است. توری در قوانین ماهوی وضع شده در تاریخ قانونگذاری ایران، درکی دقیق و درست از شرایط اجتماعی و سیاسی آن جامعه به ما می‌دهد.

«نظام جزایی هر جامعه، مهمترین نهاد حقوقی و نهاده میزان رشد و پیشرفت آن جامعه در راه تحقق بخشیدن به حقوق و ارزشهای انسانی است. با آن که تعیین حقوق، ارادیه‌ها و امتیازات افراد جامعه بوسیله سایر منابع حقوقی، مخصوصاً حقوق اساسی و حقوق مدنی، صورت می‌گیرد، ولی تضمین و تحکیم این ارزشها و امتیازات بعهده نظام جزایی است. چرا که حق و آزادی، تنها وقتی بمعنا مفهوم پیدا میکنند که به‌علت وجود یک نظام جزایی پیشرفته، عادلانه و بیطرف، هیچ شخص، مقام یا سازمانی نتواند به‌میل خود و بدون رعایت اصول و مقررات قانونی، افراد مردم را از حقوق، آزادی‌ها و امتیازات آنان محروم سازد.»^۳ و دقیقاً به‌همین دلیل است که مقررات کیفری ماهوی در طول تاریخ، بیشترین تعداد فرین مصوب، تغییرات و اصلاحات را به خود دیده است.

جامعه ایرانی در طول صد سال گذشته تغییرات سیاسی و اجتماعی بسیاری را شاهد بوده است. این تغییرات سیاسی و اجتماعی دستیابی به حقوقی را برای مردم و حکومت در نظر داشته‌است. بدیهی‌است در دسترس‌ترین وسیله برای حفاظت از حقوق مورد نظر، توسل به ضمانت اجرای کیفری بوده است. تغییر، اصلاح و نسخ

۱ - علی صالح پاشا، «سرگذشت قانون - مباحثی از تاریخ حقوق»، انتشارات دانشگاه تهران؛ چاپ سوم. ص ۴

۲ - همان ص ۶

۳ - دکتر پرویز صانعی، «حقوق جزای عمومی»؛ ج اول؛ انتشارات گنج دانش؛ چاپ چهارم. ۱۳۷۱، ص. الف

قوانین و نیز تصویب قوانین جدید، بی‌تردید برای دستیابی به عدالت است؛ اما «عدالت‌جویی، مولود همکاری سه‌عامل قانون، قاضی و متصدی اجراء است؛ ولی نقش قاضی در فروزان‌ساختن مشعل عدالت، بیش از دو عامل دیگر حائز اهمیت است ... با کمال تأسف، بین قوانین و عدالت‌گستری عصر حاضر، گردابی ژرف وجود دارد؛ زیرا تنها، قوانین تغییر کرده، ولی در طرز قضاوت، هیچ تحولی به وجود نیامده است ... دادرسی امروزه مانند صد سال قبل، فقط ناظر بر واقعه و جرم ارتكابی است و به شخصیت روانی و حیاتی و اجتماعی متهم نیفتی ندارد...»^۱

اگرچه دکتر علی‌آبادی در سال ۱۳۴۷ اینگونه، از نحوه قضاوت قضات جزایی گلایه کرده‌است؛ اما متأسفانه اکنون، پس از پنجاه سال از آن تاریخ و به رغم تصویب قوانین کیفری ماهوی و شکلی بسیار، همچنان شیوه قضاوت قضات جزایی، همانند صد سال قبل از زمان نگارش کتاب دکتر علی‌آبادی، به نظر می‌رسد. اگرچه امروزه، تحت تأثیر فاضل‌رئیس‌رئیس که همگام با توسعه دانش بشری، گام برداشته و با در نظر گرفتن کلیه شرایط سیاسی، اجتماعی و فردی، در مورد بزه‌کار، انشای رای می‌کنند، نایاب نیستند؛ اما مسلماً آرزوی دکتر علی‌آبادی و امثال او برآورد نشده‌است و باید با چراغ دور شهر گشت تا به چنین قضاتی دست یافت. در «صد سال مجازات» تقریباً کلیه قوانین کیفری ماهوی، از ابتدای تاریخ قانونگذاری تا زمان چاپ کتاب، به‌نحو شایسته و دقیق توسط مؤلف مورد بررسی و گردآوری شده‌است. تا دریا بییم در طول تاریخ صد ساله قانونگذاری کیفری، ملت ایران به چه اتهامات متهم شده و مجازات‌هایی محکومیت یافته‌اند. امید که مجموعه حاضر، برای پژوهشگران و قانون‌نویسان مفید واقع گردد.

محمد موسوی مقدم

مدیر نشر حقوق امروز

۱۵ تیر ۱۳۹۷

اعترافات حق امروز

صد سال مجازات

One Hundred Years of
PUNISHMENT

اختصارات

چون به موجب قانون ۱۳۱۰، ۱، ۲۴ ... علیهذا: چون به موجب قانون ۱۳۱۰، ۱، ۲۴،

وزیر عدلیه مجاز است، کلیه لوایح قانونی را که به مجلس شورای ملی پیشنهاد می نماید؛ پس از تصویب کمیسیون فعلی قوانین عدلیه به موقع اجرا گذارده و پس از آزمایش آنها در مجلس نواقصی را که در ضمن جریان ممکن است، معلوم شود؛ رفع و قوانین مزبوره را تکمیل نموده ثانیاً برای تصویب به مجلس شورای ملی پیشنهاد نماید- علیهذا

رف: درج کنید

شورای انقلاب: شورای انقلاب جمهوری اسلامی ایران

قانون الغاء اهل بیت دکت: «ماده واحده طرح قانون الغاء کلیه لوایح مصوب آقای

دکتر مصدق ناشی از اختیار اهل بیت، مصوب ۱۳۳۳، ۸، ۲۹، مجلس سنا

مجمع تشخیص: مجمع تشخیص مصلحت نظام اسلامی

فهرست مسلسل مطالب و مقررات این مجموعه^۱

مقدمه ۱۳

بخش اول: دوره قانونگذاری عرفی

۲۰ اسفندماه ۱۲۸۹ تا ۲۶ اردیبهشتماه ۱۳۵۷

«قانون تحدید تریاک» مصوب ۱۲۸۹، ۱۲، ۲۰	۱۸
«قانون حکومت نظامی» مصوب ۱۲۹۰، ۴، ۲۷	۱۸
«قانون در باب اعزام محمد علی میرزا و برادران» مصوب ۱۲۹۰، ۴، ۲۷	۱۹
«قانون راجع به قطع حقوق اشخاصی که با حکومت ملی ضدیت کرده اند» مصوب ۱۲۹۰، ۸، ۷-۱۹	۱۹
«قوانین سجل احوال و مقررات عدالت از این قوانین» مصوب ۱۲۹۸، ۲، ۲۷	۲۰
«قانون منع صدور پوست بره» مصوب ۱۳۰۱، ۳، ۳۰	۲۰
«قانون موقت راجع به اشخاصی که غیر را انتقال می دهند و یا تملک می کنند و مجازات آنها» مصوب ۱۳۰۲، ۳، ۲	۲۰
«قانون اجازه تشکیل کمیسیون دوازده نفری برای تهیه و تصویب لایحه قانون موقت جزا» مصوب ۱۳۰۲، ۳، ۳۱	۲۱
«قانون مجازات عمومی» مصوب ۲۳ دی و ۷ بهمن ۱۳۰۴	۲۱
«تشدید مجازات در مورد مرتکبین قاچاق قند و چای» مصوب ۱۳۰۵، ۵، ۲۷	۶۶
«قانون منع خروج طلا و نقره از سرحدات» مصوب ۱۳۰۵، ۷، ۲۴	۶۷
«قانون مجازات مختلسین اموال دولتی» مصوب ۱۳۰۶، ۹، ۱۶	۶۷
«قانون مجازات مرتکبین قاچاق» مصوب ۱۳۰۶، ۱۲، ۲۲	۶۸
«قانون امکان تبدیل حبس در امور خلافی و حبسی که مدت آن دو ماه یا کمتر باشد به جزای نقدی» مصوب ۱۳۰۷، ۲، ۲۶	۶۸
«قانون مجازات ارتشاء در مورد مستخدمین و مأمورین دولتی و ادارات شوروی و بلدی» مصوب ۱۳۰۷، ۴، ۲	۶۸

۱ - جهت جستجوی مقرره‌ای خاص از طریق «الفبایی» یا «موضوعی» به بخش مرتبط در انتهای فهرست حاضر مراجعه شود.

- «قانون انحصار دولتی تریاک»، مصوب ۱۳۰۷، ۴، ۲۶ ۶۹
- «قانون محاکمات نظامی»، مصوب ۱۳۰۷، ۴، ۳۰ ۷۰
- «قانون مجازات اشخاصی که برای بردن مال غیر تبانی می نمایند»، مصوب ۱۳۰۷، ۵، ۳ ۸۴
- «قانون مجازات مرتکبین قاچاق تریاک»، مصوب ۱۳۰۷، ۵، ۱۶ ۸۴
- «قانون راجع به موارد تعلیق»، مصوب ۱۳۰۷، ۱۱، ۱۶ ۸۶
- «قانون منع خرید و فروش برده در خاک ایران و آزادی برده در موقع ورود به مملکت»، مصوب ۱۳۰۷، ۱۱، ۱۸ ۸۶
- «قانون مجازات مرتکبین قاچاق»، مصوب ۱۳۰۷، ۱۲، ۱۶ ۸۶
- «قانون مجازات راجع به انتقال مال غیر»، مصوب ۱۳۰۸، ۱، ۵ ۸۸
- «قانون مجازات اشخاصی که مال غیر را به عوض مال خود معرفی می نمایند»، مصوب ۱۳۰۸، ۲، ۳۱ ۸۹
- «قانون مجازات اتباع خارجه که بدون تذکره یا با تذکره غیر مرتب وارد خاک ایران می شوند»، مصوب ۱۳۰۸، تیرماه ۱۹ ۹۰
- «قانون طرز جلوگیری از قاچاق تریاک»، مصوب ۱۳۰۸، ۹، ۳ ۹۰
- «قانون مجازات اشخاصی که هاون و ماشین توتو برای دستی در منازل خود نگاه می دارند»، مصوب ۱۳۰۹، ۸، ۱۳ ۹۱
- «متحدالمآل [وحدت رویه] راجع به مجازات متخلفین ماده ۲ قانون اسعار خارجه»، مصوب ۱۳۰۹، ۱۱، ۲۸ ۹۱
- «قانون راجع به مجازات قطاع الطريق»، مصوب ۱۳۱۰، ۳، ۹ ۹۲
- «قانون مجازات مقدمین بر علیه امنیت و استقلال مملکت»، مصوب ۱۳۱۰، ۳، ۲۲ ۹۲
- «قانون مجازات مجرمین در امور نظام وظیفه»، مصوب ۱۳۱۰، ۵، ۲۳ ۹۳
- «قانون مجازات متخلفین از قانون انحصار تجارت»، مصوب ۱۳۱۰، ۷، ۱۰ ۹۴
- «قانون راجع به انکار زوجیت»، مصوب ۱۳۱۱، ۲، ۲۰ ۹۵
- «قانون راجع به قاچاق عوارض بلدی»، مصوب ۱۳۱۱، ۲، ۲۰ ۹۵
- «قانون راجع به جلوگیری از قاچاق اجناس ممنوع الورود»، مصوب ۱۳۱۱، ۳، ۳۱ ۹۶
- «قانون اصلاح قانون انحصار دولتی تریاک»، مصوب ۱۳۱۱، ۵، ۴ ۹۷

- «قانون راجع به بقایای جرائم قاچاق»، مصوب ۱۳۱۱، ۸، ۱۹ ۹۹
- «قانون مجازات مستخدمین قشونی که برخلاف حقیقت راپورت می‌دهند»، مصوب ۱۳۱۱، ۱۰، ۱۸ ۹۹
- «قانون مجازات صادرکنندگان چک بدون محل»، مصوب ۱۳۱۲، ۵، ۸ ۱۰۰
- «قانون مجازات متصرفین عدوانی پس از محکومیت به خلعید»، مصوب ۱۳۱۲، ۱۲، ۱۵ ۱۰۰
- «قانون مجازات مرتکبین قاچاق»، مصوب ۱۳۱۲، ۱۲، ۲۹ ۱۰۰
- «قانون راجع به تعقیب جناسی مجرمین فراری از مناطق سرحدی مجاور ایران»، مصوب ۱۳۱۳، ۵، ۱۷ ۱۱۱
- «قانون راجع به فروش اسلحه ممنوعه»، مصوب ۱۳۱۴، ۶، ۱۶ ۱۱۱
- «قانون مجازات متعین از تصمیمات متخذه در قضیه اختلاف ایتالیا و حبشه»، مصوب ۱۳۱۴، ۱۰، ۷ ۱۱۲
- «قانون مجازات قاچاقچیان مسلح»، مصوب ۱۳۱۵، ۴، ۱۸ ۱۱۲
- «قانون مجازات اعمال نفوذ برخلاف مقررات قانونی»، مصوب ۱۳۱۵، ۹، ۲۹ ۱۱۲
- «قانون راجع به جلوگیری از احتکار کالای ضروری»، مصوب ۱۳۱۸، ۶، ۲۵ ۱۱۳
- «قانون دادرسی و کیفر ارتش»، مصوب ۱۳۱۸، ۱۰، ۴ ۱۱۴
- «آیین‌نامه کیفر متخلفین از قوانین و آیین‌نامه‌های سرشماری»، مصوب ۱۳۱۸، ۱۱، ۲۳ ۱۳۲
- «قانون کیفر بزه‌های مربوط به راه‌آهن»، مصوب ۱۳۲۰، ۱، ۳۱ ۱۳۳
- «قانون راجع به جلوگیری از احتکار»، مصوب ۱۳۲۰، ۱۲، ۲۷ ۱۳۷
- «قانون تشدید مجازات اشخاص بد سابقه و سرور»، مصوب ۱۳۲۲، ۵، ۱۳ ۱۳۹
- «قانون اجازه منع تعقیب اشخاصی که در امور مربوط به اموال، قبل از کشف جرائم، متوفی می‌نمایند»، مصوب ۱۳۲۲، ۵، ۲۳ ۱۳۹
- «قانون مجازات پیشه‌وران و فروشندگانی که کالای خود را مخفی یا گران می‌فروشند»، مصوب ۱۳۲۲، ۶، ۱۷ ۱۴۰
- «مقررات مربوط به بخت آزمائی و مجازات متخلفین»، مصوب ۱۳۲۳، ۵، ۱۸ ۱۴۰
- «آیین‌نامه امور خلافی»، مصوب ۱۳۲۴، ۵، ۲۲ ۱۴۱

«قانون راجع به ضبط اموال احزابی که به استناد اصل ۲۱ متمم قانون اساسی منحل گردیده‌اند»	مصوب ۱۳۲۸،۴،۱	۱۴۷
«قانون تشدید مجازات رانندگان متخلف»، مصوب ۱۳۲۸،۴،۱۴	۱۴۷	
«لایحه قانونی مربوط به منع احتکار قند و شکر»، مصوب ۱۳۳۱،۶،۵	۱۴۹	
«لایحه قانونی مجازات حمل چاقو و انواع دیگر اسلحه سرد و اخلاف در نظم و امنیت و آسایش عمومی»، مصوب ۱۳۳۱،۷،۱۷	۱۵۰	
«لایحه قانونی مجازات اخلاف لگران در صنایع نفت ایران»، مصوب ۱۳۳۱،۷،۲۲	۱۵۱	
«لایحه قانونی راجع به امنیت اجتماعی»، مصوب ۱۳۳۱،۸،۱	۱۵۱	
«لایحه قانونی تشدید مجازات بزه عبور از مرز»، مصوب ۱۳۳۱،۸،۲۸	۱۵۲	
«لایحه قانونی مجازات قلع و تخريب وسایل مخابرات و برق»، مصوب ۱۳۳۱،۹،۳	۱۵۳	
«قانون تعلیق مجازات زندانیان»، مصوب ۱۳۳۱،۱۰،۱۴	۱۵۳	
«قانون منع تهیه و خرید و فروش و مصرف و شباهه‌های الکلی و مشتقات آن»، مصوب ۱۳۳۱،۱۱،۱۹	۱۵۴	
«لایحه قانونی مجازات پاسخهای خلاف واقع»، مصوب ۱۳۳۱،۱۱،۲	۱۵۴	
«لایحه قانونی مجازات اعتصاب کارمندان دولت»، مصوب ۱۳۳۱،۱۲،۱۴	۱۵۵	
«لایحه قانونی مجازات اخلاف در نظم و امنیت عمومی»، مصوب ۱۳۳۱،۱۲،۲۸	۱۵۶	
«لایحه قانونی مجازات تخريب وسایل نقلیه مأمورین تعقیب»، مصوب ۱۳۳۲،۱،۲۸	۱۵۷	
«لایحه قانونی مجازات اخلاف کنندگان در امتحانات»، مصوب ۱۳۳۲،۱،۲۱	۱۵۷	
«قانون راجع به تشدید مجازات سارقین مسلح که وارد منزل یا مسکن اشخاص شوند»، مصوب ۱۳۳۳،۴،۹	۱۵۸	
«لایحه قانونی حفظ امنیت اجتماعی»، مصوب ۱۳۳۴،۵،۹	۱۵۸	
«قانون منع کشت خشکاش و استعمال تریاک»، مصوب ۱۳۳۴،۸،۷	۱۵۹	
«طرح قانونی مربوط به تشدید مجازات رانندگان متخلف»، مصوب ۱۳۳۵،۱۰،۵	۱۶۰	
«لایحه قانونی حفظ امنیت اجتماعی»، مصوب ۱۳۳۵،۱۲،۲۲	۱۶۰	
«قانون راجع به مجازات اخلاف لگران در صنایع نفت ایران»، مصوب ۱۳۳۶،۷،۱۶	۱۶۲	

- «قانون راجع به جلوگیری از عمل قاچاق توسط وسایل ثقلیه موتوری دریایی وسیله اداره مرزبانی»، مصوب ۱۳۳۶، ۸، ۹ ۱۶۴
- «لایحه قانونی راجع به مجازات حمل چاقو و انواع دیگر اسلحه سرد و اخلاف در نظم و امنیت و آرایش عمومی»، مصوب ۱۳۳۶، ۸، ۱۵ ۱۶۵
- «لایحه قانونی راجع به منع مداخله وزرا و نمایندگان مجلسین و کارمندان دولت در معاملات دولتی و کشوری»، مصوب ۱۳۳۷، ۱۰، ۲۲ ۱۶۵
- «قانون مربوط به حقوق دولت ایران به قرارداد تکمیلی منع بردگی و برده فروشی و عملیات و دستگاه های شابه بردگی»، مصوب ۱۳۳۷، ۱۲، ۳ ۱۶۷
- «قانون مربوط به بهکارگیری کودکان را به قصد فروش یا مطالبه وجه یا مال می ربایند»، مصوب ۱۳۳۷، ۹، ۱۱ ۱۷۱
- «لایحه قانونی راجع به مجازات قطع تنه و ضرب و سبیل مخابرات و برق»، مصوب ۱۳۳۷، ۱۲، ۹ ۱۷۱
- «لایحه قانونی مربوط به مجازات پاشیدن اسید»، مصوب ۱۳۳۷، ۱۲، ۱۶ ۱۷۲
- «قانون راجع به آزادی مشروط زندانیان»، مصوب ۱۳۳۷، ۱۲، ۱۱ ۱۷۳
- «قانون مربوط به اصلاح قانون منع کشت خشکاش و استعمال تریاک»، مصوب ۱۳۳۸، ۳، ۳۱ ۱۷۴
- «قانون مربوط به تشدید مجازات سرقت مسلحانه»، مصوب ۱۳۳۹، ۲، ۲۷ ۱۷۹
- «قانون اقدامات تأمینی»، مصوب ۱۳۳۹، ۲، ۱۲ ۱۸۰
- «قانون راجع به استرداد مجرمین»، مصوب ۱۳۳۹، ۲، ۱۴ ۱۸۴
- «قانون اجازه ضبط اموال متجاسرین آذربایجان و کردستان و تصفیه مطالبات و خسارات اشخاص»، مصوب ۱۳۳۹، ۳، ۴ ۱۸۷
- «قانون اجازه استفاده مستشاران نظامی آمریکا در ایران از مصونیت ها و معافیت های قرارداد بین»، مصوب ۱۳۴۳، ۷، ۲۱ ۱۸۸
- «قانون راجع به تشدید مجازات عبوردهندگان اشخاص غیر مجاز از مرز»، مصوب ۱۳۴۴، ۳، ۲۴ ۱۸۸
- «قانون لغو مجازات شلاق»، مصوب ۱۳۴۴، ۴، ۶ ۱۸۹

«قانون مجازات افسران و کارمندان و افراد نیروهای مسلح شاهنشاهی و ژاندارمری و شهرانی که به اموال دولتی خسارت وارد می آورند»، مصوب ۱۳۴۴، ۱۰، ۹	۱۹۰
«قانون مجازات استفاده از پلاک های تقلبی و سائط تقلیه موتوری»، مصوب ۱۳۴۵، ۸، ۲	۱۹۰
«قانون جرائم و تخلفات افسران و درجه داران و افراد شهرانی کل کشور»، مصوب ۱۳۴۵، ۱۲، ۱۵	۱۹۱
«قانون تعلیق اجرای مجازات»، مصوب ۱۳۴۶، ۴، ۲۶	۱۹۱
«قانون معافیت از تعقیب کفری تحویل دهندگان اسلحه قاچاق»، مصوب ۱۳۴۶، ۵، ۲۵	۱۹۳
«قانون مجازات صیادان غیر مجاز از دریای خزر»، مصوب ۱۳۴۶، ۱۲، ۲۶	۱۹۴
«قانون تشدید مجازات کارگماردن اطفال کمتر از ۱۲ سال در کارگاه های فرش بافی»، مصوب ۱۳۴۷، ۱۱، ۱۴	۱۹۴
«قانون مجازات تبانی در معاملات دولتی»، مصوب ۱۳۴۸، ۳، ۱۹	۱۹۵
«قانون تشدید مجازات مرتکبین اضرار جرائم مندرج در قانون اصلاح قانون منع کشت خشخاش و اجازه موقوفی تعقیب و اجرای مجازات سایر مرتکبین جرائم مذکور»، مصوب ۱۳۴۸، ۳، ۳۱	۱۹۵
«قانون سلب عناوین و ضبط اموال تیمور بختیار (باجد باز نشسته)»، مصوب ۱۳۴۸، ۴، ۲۳	۱۹۶
«قانون مجازات افشای سؤالات امتحانی»، مصوب ۱۳۴۹، ۳، ۱۷	۱۹۶
«قانون مجازات اخلاص کنندگان در امنیت پرواز هواپیماها و رابکاری در وسایل و تأسیسات هوایمایی»، مصوب ۱۳۴۹، ۱۲، ۴	۱۹۷
«قانون جمع آوری و فروش کالاهای ممنوع و غیر مجاز»، مصوب ۱۳۴۹، ۱۲، ۲۳	۱۹۸
«قانون مجازات اشتغال به حرفه کاریابی بدون داشتن پروانه کار»، مصوب ۱۳۵۰، ۳، ۱۱	۱۹۸
«قانون منع احداث بنا و ساختمان در طرفین خطوط لوله انتقال گاز»، مصوب ۱۳۵۰، ۳، ۱۱	۱۹۹
«قانون مجازات مرتکبین جنحه و جنایت علیه کشورهای خارجی»، مصوب ۱۳۵۰، ۸، ۲۳	۱۹۹
«قانون تشدید مجازات قاچاق اسلحه و مهمات و قاچاقچیان مسلح»، مصوب ۱۳۵۰، ۱۱، ۲۶	۲۰۰
«قانون تشدید مجازات کبوترپرانی»، مصوب ۱۳۵۱، ۳، ۱۵	۲۰۱

- «قانون مجازات اخلاک‌کنندگان در تأسیسات آب و برق و گاز و مخابرات کشور»، مصوب ۱۳۵۱، ۱۰، ۱۲ ۲۰۱
- «لایحه قانونی مجازات متخلفین از مقررات قانون نظام صنفی»، مصوب ۱۳۵۱، ۱۱، ۹ ۲۰۲
- «قانون مجازات عمومی»، مصوب ۱۳۵۲، ۳، ۷ ۲۰۴
- «قانون مجازات اخلاک‌گران در صنایع»، مصوب ۱۳۵۳، ۲، ۲ ۲۱۸
- «قانون مجازات اخلاک‌کنندگان در عرضه دام و توزیع گوشت»، مصوب ۱۳۵۳، ۲، ۱۷ - ۲۱۹ و ۲۲۰ ۲۲۰
- «قانون تنظیم درجه بندی مورد احتیاج عامه و مجازات محتکران و گرانفروشان»، مصوب ۱۳۵۳، ۲، ۲۳ ۲۲۰
- «قانون مجازات انتشار و شایع‌سازی اسناد محرمانه و سری دولتی»، مصوب ۱۳۵۳، ۱۱، ۲۹ ۲۲۲
- «قانون تشدید مجازات ربایان اشخاص»، مصوب ۱۳۵۳، ۱۲، ۱۸ ۲۲۳
- «قانون رسیدگی به اعمال خلاف حیثیت شئون شغلی و اداری کارکنان دولت و شهرداری‌ها»، مصوب ۱۳۵۴، ۲، ۲ ۲۲۶
- «قانون مربوط به مواد روان‌گردان (پسیکو تروپ)»، مصوب ۱۳۵۴، ۲، ۸ ۲۲۷
- «قانون شمول قانون مجازات اخلاک‌کنندگان در عرضه دام و توزیع گوشت درباره اخلاک‌کنندگان در عرضه و توزیع گندم و آرد و قند و شکر و برنج و روغن»، مصوب ۱۳۵۴، ۲، ۳۱ ۲۳۳
- «قانون مجازات خودداری از کمک به مصدومین و رفع مخاطرات جایی»، مصوب ۱۳۵۴، ۳، ۵ ۲۳۳
- «قانون مجازات نانوایان و قصابان متخلف»، مصوب ۱۳۵۴، ۴، ۲۲ ۲۳۴
- «قانون مجازات تبلیغ تبعیض نژادی»، مصوب ۱۳۵۶، ۴، ۳۰ ۲۳۵
- «قانون راجع به شمول قوانین و مقررات کیفری و انضباطی ارتش شاهنشاهی در امور گمرانی که در ارتش شاهنشاهی خدمت می‌نمایند»، مصوب ۱۳۵۶، ۴، ۳۰ ۲۳۵
- «آیین‌نامه امور خلافی روستایی»، مصوب ۱۳۵۶، ۵، ۲۰ ۲۳۵
- «قانون مربوط به کنوانسیون راجع به جلوگیری و مجازات جرائم علیه اشخاص مورد حمایت بین‌المللی منجمله مأمورین سیاسی»، مصوب ۱۳۵۷، ۲، ۲۶ ۲۳۷

بخش دوم: دوره قانونگذاری اسلامی

۷ فروردین ماه ۱۳۵۸ تا ۲۲ خرداد ماه ۱۳۹۷

- «لایحه قانونی رفع آثار محکومیت‌های سیاسی»، مصوب ۱۳۵۸، ۱، ۷ ۲۴۴
- «لایحه قانونی راجع به جلوگیری از انجام اعمال حفاری‌های غیرمجاز و کاوش به قصد به دست آوردن اشیاء عتیقه و آثار تاریخی که براساس ضوابط بین‌المللی، مدت صدسال یا بیشتر از تاریخ ایجاد ساخت آن گذشته باشد»، مصوب ۱۳۵۸، ۲، ۱۸ ۲۴۴
- «ماده واحده در باب محرومیت از مشاغل دولتی نمایندگان مجلسین و وزرای رژیم گذشته»، مصوب ۱۳۵۸، ۲، ۳۱ ۲۴۵
- «لایحه قانونی مجازات صیقل مجاز از دریای خزر و خلیج فارس»، مصوب ۱۳۵۸، ۵، ۴ ۲۴۵
- «تصویب‌نامه درباره اعلام غیرقانونی بودن حزب دمکرات کردستان و جمعیت‌های وابسته به آن»، مصوب ۱۳۵۸، ۵، ۲۷ ۲۴۶
- «لایحه قانونی مربوط به پاکسازی و احیای محیط مساجد برای رشد نهادهای انقلاب در وزارتخانه‌ها و دانشگاه‌ها و بانک‌ها و مؤسسات و شرکت‌های دولتی»، مصوب ۱۳۵۸، ۶، ۷ ۲۴۷
- «لایحه قانونی تصفیه سردفتران و دفتریاران»، مصوب ۱۳۵۸، ۶، ۸ ۲۴۸
- «لایحه قانونی مجازات اخلال در امر کشاورزی و دامداری»، مصوب ۱۳۵۸، ۹، ۱۹ ۲۴۹
- «لایحه قانونی راجع به متجاوزین به اموال عمومی و مردم، اعم از اشخاص حقیقی و حقوقی»، مصوب ۱۳۵۸، ۹، ۲۲ ۲۵۰
- «لایحه قانونی مجازات واحدهای تولیدی داخلی و وارداتی متخلف»، مصوب ۱۳۵۸، ۱۰، ۲۵۰
- «لایحه قانونی تصفیه سردفتران ازدواج و طلاق»، مصوب ۱۳۵۸، ۱۰، ۲۲ ۲۵۱
- «لایحه قانونی مربوط به تلقی قاچاق اتومبیل‌هایی که به نحو ترانزیت خارجی، داخلی به اتقاء کمرنگه دویاساز، به ترتیب ورود موقت و به اسناد پروانه ترانزیت داخلی به کشور وارد و در موعد مقرر به کمرک تحویل و یا از کشور خارج نشده‌اند»، مصوب ۱۳۵۸، ۱۱، ۱۰ ۲۵۱
- «لایحه قانونی راجع به تعقیب اشخاصی که بدون مجوز قانونی به منظور بهره‌گیری از آب و برق تأسیسات وزارت نیرو و شرکت‌ها و سازمان‌های تابعه اقدام می‌نمایند؛ وسیله دادستانی کل انقلاب اسلامی ایران»، مصوب ۱۳۵۸، ۱۲، ۲۵ ۲۵۲

- «لایحه قانونی راجع به جلوگیری از تصرف و تملک اراضی متعلق به دولت، موضوع قانون لغو مالکیت اراضی موات شهری و احداث هرگونه بنا در آن و ممانعت از نقل و انتقال اراضی و املاک به موجب اسناد عادی و جلوگیری از تفکیک و افراز اراضی مزبور»، مصوب ۱۳۵۹، ۲، ۶ ۲۵۲
- «لایحه قانونی مربوط به ضبط اسکناس‌هایی که به‌طور غیرقانونی وارد کشور می‌شوند»، مصوب ۱۳۵۹، ۲، ۱۷ ۲۵۳
- «لایحه قانونی راجع به مجازات مقامات و مسئولانی که برخلاف قوانین و مقررات استخدامی، وجوه عمومی را به کارکنان دولت پرداخت می‌کنند»، مصوب ۱۳۵۹، ۳، ۱۴ ۲۵۴
- «لایحه قانونی تشدید مجازات مرتکبین جرائم مواد مخدر و اقدامات تأمینی و درمانی به منظور مداوا و اشتغال به کار معتادین»، مصوب ۱۳۵۹، ۳، ۱۹ ۲۵۴
- «لایحه قانونی راجع به اصلاح و پاک‌سازی در کانون وکلای دادگستری»، مصوب ۱۳۵۹، ۳، ۲۰ - ۲۵۸
- «لایحه قانونی پاکسازی سازمان ثبت اسناد و املاک کشور»، مصوب ۱۳۵۹، ۳، ۳۱ ۲۵۸
- «لایحه قانونی رفع تجاوز از تأسیسات آب و برق کشور»، مصوب ۱۳۵۹، ۴، ۳ ۲۵۹
- «لایحه قانونی شمول قانون مربوط به پاکسازی به ناوگان‌های کارشناسان رسمی وزارت دادگستری»، مصوب ۱۳۵۹، ۴، ۲۴ ۲۶۰
- «قانون حدود و قصاص و مقررات آن»، مصوب ۱۳۶۱، ۳ و ۱۳۶۱، ۷، ۲۰ ۲۶۰
- «قانون راجع به مجازات اسلامی»، مصوب ۱۳۶۱، ۷، ۲۱ ۲۷۶
- «قانون مجازات اسلامی، مبحث سوم - دیات»، مصوب ۱۳۶۱، ۹، ۲۴ ۲۸۵
- «قانون عفو و منع تعقیب دارندگان اسلحه غیرمجاز»، مصوب ۱۳۶۲، ۱، ۶ ۳۰۲
- «قانون مجازات اسلامی، مبحث چهارم - در تعزیرات»، مصوب ۱۳۶۲، ۵، ۱۸ ۳۰۲
- «قانون الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون بین‌المللی منع و مجازات جنایت آپارتاید»، مصوب ۱۳۶۳، ۱۱، ۴ ۳۲۲
- «قانون نحوه رسیدگی به تخلفات و مجازات فروشندگان لباسهایی که استفاده از آنها در ملاءام خلاف شرع است و یا عفت عمومی را جریحه‌دار می‌کند»، مصوب ۱۳۶۵، ۱۲، ۲۸ ۳۲۶
- «قانون تشدید مجازات محترکان و گران‌فروشان»، مصوب ۱۳۶۷، ۱، ۲۳ ۳۲۷
- «قانون مجازات عاملین متخلف در امر حمل و نقل کالا»، مصوب ۱۳۶۷، ۱، ۲۳ ۳۲۹
- «قانون مجازات متخلفین از تعرفه نرخ حمل کالا و مسافر»، مصوب ۱۳۶۷، ۱، ۲۳ ۳۲۹
- «قانون منع خرید و فروش کوپن‌های کالاهای اساسی»، مصوب ۱۳۶۷، ۱، ۲۳ ۳۳۰

«تعیین مجمع تشخیص مصلحت نظام بعنوان مسئول حدود تعزیرات شرعی و حکومتی»، مصوب ۱۳۶۷، ۶، ۱۳	۳۳۱
«قانون مجازات عبوردهندگان اشخاص غیرمجاز از مرزهای کشور و اصلاح بعضی از مواد قانون مجازات»	۳۳۲
«قانون مجازات ورود و اقامت اتباع خارجه در ایران»، مصوب ۱۳۶۷، ۷، ۱۴	۳۳۳
«قانون تعزیرات محکومیت‌های مؤثر در قوانین جزایی»، مصوب ۱۳۶۶، ۷، ۲۶	۳۳۴
«قانون تعیین تکلیف لوایح قانونی مربوط به رفع آثار محکومیت‌های سیاسی»، مصوب ۱۳۶۶، ۹، ۲۴	۳۳۴
«قانون مبارزه با مواد مخدر»، مصوب ۱۳۶۷، ۸، ۳	۳۳۵
«قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشاء و اختلاس و کلاهبرداری»، مصوب ۱۳۶۷، ۹، ۱۵	۳۳۶
«قانون تعزیرات حکومتی»، مصوب ۱۳۶۷، ۱۲، ۲۲	۳۴۹
«قانون تعزیرات حکومتی و بهداشتی و درمانی»، مصوب ۱۳۶۷، ۱۲، ۲۳	۳۶۰
«قانون تشدید مجازات جاعلین سکناس واردکنندگان، توزیع‌کنندگان و مصرف‌کنندگان اسکناس مجعول»، مصوب ۱۳۶۸، ۱، ۲۹	۳۷۰
«قانون تشدید مقابله با اقدامات تروریستی دولت ایران»، مصوب ۱۳۶۸، ۸، ۱۰	۳۷۰
«قانون مجازات اخلالگران در نظام اقتصادی کشور»، مصوب ۱۳۶۹، ۹، ۱۹	۳۷۰
«قانون مجازات اسلامی»، مصوب ۱۳۷۰، ۵، ۸	۳۷۲
«قانون تخلفات، جرائم و مجازات‌های مربوط به اسنادسجله»، مصوب ۱۳۷۰، ۵، ۱۰	۴۱۸
«قانون الحاق به کنوانسیون سازمان ملل متحد برای مبارزه با قاچاق مواد مخدر و داروهای روان گردان»، مصوب ۱۳۷۰، ۹، ۳	۴۲۰
«قانون مجازات جرائم نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران»، مصوب ۱۳۷۱، ۵، ۱۸	۴۲۷
«قانون تصویب قانون واحده اسلامی در مورد تحریم اسرائیل»، مصوب ۱۳۷۱، ۶، ۲۹	۴۵
«قانون ممنوعیت اخذ پورسانت در معاملات خارجی»، مصوب ۱۳۷۲، ۴، ۲۷	۴۵۲
«قانون نحوه مجازات اشخاصی که در امور سمعی و بصری فعالیت‌های غیرمجاز می‌نمایند»، مصوب ۱۳۷۲، ۱۱، ۲۴	۴۵۳

- «قانون ممنوعیت بکارگیری تجهیزات دریافت از ماهواره»، مصوب ۱۳۷۳، ۱۱، ۲۶ ۴۵۴
- «قانون نحوه اعمال تعزیرات حکومتی راجع به قاچاق کالا و ارز»، مصوب ۱۳۷۴، ۲، ۱۲ ۴۵۶
- «قانون ممنوعیت ورود برخی از کالاهای غیر ضروری»، مصوب ۱۳۷۴، ۶، ۲۲ ۴۵۸
- «قانون مجازات اسلامی، کتاب پنجم - تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده»، مصوب ۱۳۷۵، ۳، ۲ ۴۵۸
- «قانون ممنوعیت به کارگیری اسامی، عناوین و اصطلاحات بیگانه»، مصوب ۱۳۷۵، ۹، ۱۴ ۴۸۸
- «قانون ممنوعیت برداشتن کسانیکه مصدومین را به مراکز درمانی منتقل می‌نمایند»، مصوب ۱۳۸۰، ۲، ۳ ۴۸۹
- «قانون مجازات اشتغال، حرثه کاربایی و مشاوره شغلی بدون داشتن پروانه کار»، مصوب ۱۳۸۰، ۷، ۱۰ ۴۸۹
- «قانون مجازات جرائم نیرها و مسلحان»، مصوب ۱۳۸۲، ۱۰، ۹ ۴۹۰
- «قانون مبارزه با قاچاق انسان»، مصوب ۱۳۸۳، ۴، ۸ ۵۱۰
- «قانون رسیدگی به تخلفات و جرائم در آزمون‌های سراسری»، مصوب ۱۳۸۴، ۷، ۶ ۵۱۲
- «قانون الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون بین‌المللی علیه گروگان‌گیری»، مصوب ۱۳۸۵، ۳، ۳ ۵۱۴
- «قانون جامع کنترل و مبارزه ملی با دخانیات»، مصوب ۱۳۸۶، ۶، ۱۵ ۵۱۹
- «قانون مبارزه با پولشویی»، مصوب ۱۳۸۶، ۱۱، ۲ ۵۲۲
- «قانون نحوه مجازات اشخاصی که در امور سمعی و بصری فعالیت‌های غیر مجاز می‌نمایند»، مصوب ۱۳۸۶، ۱۱، ۹ ۵۲۴
- «قانون الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون سازمان ملل متحد برای مبارزه با فساد»، مصوب ۱۳۸۷، ۷، ۲۰ ۵۲۶
- «قانون الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون سازمان کنفرانس اسلامی جهت مبارزه با تروریسم بین‌المللی»، مصوب ۱۳۸۷، ۱۰، ۷ ۵۷۳
- «قانون جرائم رایانه‌ای»، مصوب ۱۳۸۸، ۳، ۵ ۵۸۲
- «قانون مجازات استفاده غیر مجاز از عناوین علمی»، مصوب ۱۳۸۸، ۱۲، ۱۶ ۵۸۲

«قانون مجازات قاچاق اسلحه و مهمات و دارندگان سلاح و مهمات غیرمجاز»، مصوب ۱۳۹۰، ۶، ۷	۵۸۲
«قانون تشدید مجازات مترددین به فلسطین اشغالی و اصلاح ماده (۳۶) قانون گذرنامه»، مصوب ۱۳۹۰، ۸، ۳۳	۵۸۵
«قانون مجازات اسلامی، کتاب‌های اول تا چهارم»، مصوب ۱۳۹۲، ۲، ۱	۵۸۶
«قانون مجاززه با قاچاق کالا و ارز»، مصوب ۱۳۹۲، ۱۰، ۳	۶۶۴
«قانون پیشگیری از وقوع جرم»، مصوب ۱۳۹۴، ۶، ۲۱	۶۸۵
«قانون مبارزه با تأمین مالی تروریسم»، مصوب ۱۳۹۴، ۱۱، ۱۳	۶۸۶
«قانون جرم اساسی»، مصوب ۱۳۹۵، ۲، ۲۰	۶۹۰
«قانون ممنوعیت به کارگیری در نشست‌ها»، مصوب ۱۳۹۵، ۲، ۲۰	۶۹۱
«قانون مجازات استفاده کنندگان غیرمجاز از آب، برق، تلفن، فاضلاب و گاز»، مصوب ۱۳۹۶، ۳، ۱۰	۶۹۲
«قانون پیشگیری و مقابله با تقلب در تصدیق علمی»، مصوب ۱۳۹۶، ۵، ۳۱	۶۹۳
«قانون ممنوعیت تبلیغات و معرفی محصولات و خدمات غیرمجاز و آسیب‌رسان به سلامت در رسانه‌های ارتباط جمعی داخلی و بین‌المللی و فضاها مجازی»، مصوب ۱۳۹۷، ۳، ۲۲	۶۹۵

تکمیلی

فهرست کلمات کلیدی (نمایه)	۶۹۷
فهرست الفبایی مقررات	۷۰۵
فهرست موضوعی مقررات	۷۱۹

مقدمه

برای انگشت‌شماری از انسانها که «با چشم باز به دنیا می‌آیند»؛ شوربختانه، «زمین، جای قشنگی نیست». بلشتی، خونریزی، جنایت، فلاکت و ... و جامع همه، گمشده (گم‌گشته) همیشه تاریخ، یعنی «عدالت» را و قرار همین یک‌جرعه جانی که نصیبشان شده، می‌رباید. از این اقلیت، به قدمت همه تاریخ، گروهی امیدها پخته و طرح‌ها در افکنده‌اند و چه جانهای حساس و بی‌بدیلی که در این مسیر، لگدمال است. با قدرت از هر صنف و نوعش شده، می‌شوند و خواهند شد.

برخی چنان مأیوس گشتند که به کلی تحقق عدالت در این دنیا را تعلیق به محال کرده، پرونده آن را مخومه اعلام نموده و اینان، معتقدین به وجود عالمی دیگر، امیدشان را به آسمان‌ها معطوف کرده‌اند: «در این دنیا، بی‌بیانیت دست زرانودن جنایت، ممکن است عدالت را از راه راست منحرف کند ولی در آسمان چنین نیست. آنجا اعمال هرچه باشد؛ بر طبق حقیقت قضاوت می‌شود ...»^۱

با وجود چنین سرگذشت‌ها، دوباره و دوباره بپایانده باور دارد (کجاست چاره دیگری؟! که اگر به کمترین احتمالی، نه راه نجات که لااقل گشایش روزانه برای تنفسی راحت‌تر امکان‌پذیر باشد؛ پیش‌نیاز حتمی و قطعی آن تدقیق ده‌ها و صدها باره و سنگ‌لاخی است که منتهی به وضعیت فعلی شده؛ آنهم بی‌کمترین سمت و سو و جهتی آسمانی یا زمینی و با چشمانی کاملاً باز، شاید که در نهایت، روزی نه حتی ما که آیندگان از تکرار هزاران باره اشتباهات ما، دیگران، هر یک به نوبت خویش، حتی الامکان خودداری کنند.

به ساده‌ترین بیان: مطالعه و درس گرفتن از عمل‌های گذشته و حاصلش و عملیاتی کردن عبرت‌ها
از معتبرترین منابعی که در این راه برای فرد در دسترسند و علاقه‌مند و البته آشنا به دانش حقوق، بیشترین فایده را خواهد داشت؛ بررسی قواعد حاکم بر زیست جمعی افراد جامعه پیرامونش، در طول زمان است؛ چرا که: قانونگذار (از هر صنفش) همواره در پشت سر مردم غافل حرکت می‌کند. مقررات حاکم بر هر جامعه‌ای (یا امت و قبیله و ...)، آینه تمام‌نمای زیست جمعی و تعامل آن با هم، با حاکمان و با دیگر جوامع و در یک کلام، معیاری مهم در تعیین درجه تمدن و فرهنگ آن جامعه است.

قوانین و حقوق امروزی و بخصوص نوع عمومیش (از جمله حقوق جزا) برخاسته از رهناس و جنبشهای فکری و اجتماعی عظیم جوامع متمدن و در پی‌آیند نوزایی اساسی و جنبشی دیدگاهشان به Scientism (علم‌باوری و توهم‌زدایی) و بازتنظیم رابطه حاکمان و مردم بوده است. ما مردمان شرق دیروز و جهان سوم امروز، به‌هر دلیل، هیچ‌یک از مراحل یادشده را حتی هنوز هم غافل می‌گردانیم و اینچنین است که علیرغم حضور فرمالیستی و سخت‌افزاری نهادهای مدرن و ظاهری از بندیت‌زدایی (که قابل تقلید و خریداری است)، در بُعد اندیشه، باور و ماهیت، همچنان در اعصار قبل متوقف مانده‌ایم و به همین دلیل هرگونه تلاشی برای اصلاح واقعی و مانا، با مقاومتهای شدیدی مواجه می‌گردد.

۱ - ویلیام شکسپیر، «نمایشنامه هاملت، شاهزاده دانمارکی»؛ پرده سوم (ترجمه از نسخه اصلی)

این مقررات، به روشنی و حتی گاهاً به شکلی صریح و مستقیم، نمایانگر مسائلی هستند که در هیچ منبع دیگری با این درجه از صحت و سلامت یافت نمی‌شود:

عاقبت محمدعلی شاه، افکار اجتماعی، سیاسی و مدنی دکتر مصدق، معضلات همیشگی از جمله احتکار، اختلاس، ارتشاء و فساد اداری، اقتصادی و اجتماعی، مواد مخدر و هزاران آسیب و دردی که در طول بیش از یک قرن همواره، همراه زیست اجتماعی ما بوده و با وجود انواع و اقسام مقررات و تشدید مجازات‌ها و .. همچون بختکی سهمگین، با شدتی روزافزون، وفادار! باقی مانده‌اند.

در کنار دلایل اصلی قوت منبع فوق در قیاس با سایر منابع، مصونیت منحصر به فرد از جعل و تحریف و اصالت بی‌بدیل آن برخلاف «تاریخ نویسی فاتحان» است.

بایستی معتقد باشیم؛ کسانی که استاد ارجمند و ناشر اندیشمند، جناب آقای موسوی مقدم، وکیل پایه یک دادگستری و قاضی سابق عالی، طرح اولیه تهیه چنین مجموعه‌ای را به من پیشنهاد دادند و اقدام بعدیم به تدوین و نگارش آن بود، کف به ارزش و نتیجه‌های پیشگفته تهیه این مجموعه نبودم.

تجربه‌ای شگفت و البته تلخاک! نتوان اجرای عملی مفاد این چند صد برگ؛ سلب آزادی جسمی و حتی قطع اعضای بدن، مجازاتی بدنی سبب و سلب حیات، ضبط و مصادره جزئی و کلی اموال، سلب جزئی و کلی حقوق مدنی و سیاسی و اجتماعی و ... هزاران هزار انسان «بزه‌کار» در تطبیق این مفاد با عمل ارتكابی آنها توسط قضات جنایی بوده‌است و دردناکتر آنکه در پی بیش از یک قرن تقنین و جرم‌نگاری روزافزون موارد جدید و اجرای کیفرها و تشدید مجازات‌ها و تخطئه همه تجارب جامعه بشری؛ همچنان با همه موارد سابق، بعلاوه موارد جدیدتر و با شدتی فزونی‌تر دست به گریبانیم!

مثلاً، اولین مقررۀ این مجموعه، قانونی ملایم در مواجهه با آسیب مواد مخدر در ۱۰۸ سال قبل است. آسیبی که در گذر چندین نسل و با وجود تشدید چندین باره مجازات‌های مرتبط با آن‌ها، اکنون با شدت و تنوع بیشتری در جامعه ما بیداد می‌کند. ماه، هفته و حتی روزی نیست که خبر کشف مأمولهایی گاه چند تنی به گوشمان نرسد. این علیرغم اجرای شدیدترین مجازات‌ها، شامل هزاران اعدام است؛ به نحوی که قانونگذار اسلامی، عاقبت ناچار به تعدیل اساسی در مقررات مربوطه شد. از اینگونه موارد، و به تنهایی کامل به چند قرن مطالعات جرم و کیفر، در مقررات ما بسیار دیگری را نیز می‌توان بر مبنای (علاوه بر انبوهی از مقررات متروک و تهی از روح زمانه و عُرف یا صرفاً بیانیه‌ای در واکنش به واقعه‌ای سیاسی)، مقصود از آنچه آمد؛ مقصر صرف دانستن قانونگذار سابق یا قانونگذاران متعدد فعلی و مهربان در ایجاد اوضاع حاضر نیست؛ بلکه تنها اشعار به وضعیتی «عینی» و واقعی است که تغییرات نیامده و هزاران معضلی است که نهایتاً تبلور آن در اراده قانونگذار جنایی متجلی می‌شود و نه به عکس.

۱- هم‌اکنون حداقل ۶ (یا ۹۸) نهاد/مقام مختلف در ایران، مستقلاً اقدام به وضع قانون می‌کنند: مقام رهبری (حکیم‌حکومتی)، مجلس شورای اسلامی به انضمام شورای نگهبان، مجمع تشخیص به‌انضمام هیئت عالی نظارت بر اجرای سیاست‌های کلی نظام، شورای عالی انقلاب فرهنگی، شورای عالی فضای مجازی، شورای عالی امنیت ملی. با لحاظ «همه‌پرسی» موضوع اصل ۵۹ قانون اساسی (اگرچه هرگز به آن اقدام نشده) این تعداد به ۷ نهاد افزایش می‌یابد.

در مورد مجموعه:

- ۱- در این کتاب، تنها مقررات صرفاً جزایی، آورده شده و از ذکر بخشهای مربوط به مجازاتها در مقررات دیگر که خود بحث جداگانه و مفصل دیگری را می طلبد؛ خودداری شده است.
- ۲- سعی شده است که آخرین اراده قانونگذار وقت درج شود و در این راستا حتی المقدور، تمامی آخرین اصلاحات و الحاقات اعمال شده در مقررات با ذکر منبع آنها آورده شده است. این موضوع نه تنها در مورد مقررات معتبر، بلکه در مقررات به کلی منسوخ نیز رعایت شده است؛ علاوه بر اینکه بخصوص در مورد قوانین و قوانین نخست، ارجاعاتی برای مطالعه بیشتر در مقررات و آرای دیگر و گاه تفسیر آنها هم الحاق شده است.
- ۳- نگارنده، به رغم حداکثر تلاش، هرگز مدعی جامعیت و شمول این مجموعه بر کلیه مقررات مربوط نیست و ممکن است مواردی هر چند معدود و کم اهمیت از قلم افتاده باشد.
- ۴- نگارنده معتقد است که متون قانونی، موزه تاریخی نیستند؛ بنابراین در مواردی که مقرره‌ای در زمان انتشار با نقائص املائی و ... ارائه شده است سبب به تصحیح، اقدام شده و همین رویه در روزآمد کردن شکل واژه نگاری هم رعایت شده است مثلاً: تا حدود دهه ۱۳۲۰ مرسوم بود که در قریب به اتفاق موارد به جای ذکر مستقل پیشوند «به» آن را به شکل «ب» به ابتدای هر کلمه‌ای متصل می کردند و مثلاً به جای «به مجازات»، آورده می شد: «بمجازات» که تصحیح شده اند.
- ۵- در مورد صفحه آرای و چیدمان متن: به دلیل وضعیت گرانیهای شدید و روزافزون، در صفحه آرای تا حد ممکن تمهیداتی برای کاهش صفحات کتاب صورت گرفته است (از جمله در چیدمان بخشهایی از مقررات، اندازه و حجم حروف و پاورقیها و ...) که بناسفاه به سهل المطالعه و چشم‌نواز بودن آن صدمه زده است. در صورت رعایت استانداردهای جهانی، تعداد صفحات این کتاب قطعاً به بیش از یک هزار صفحه می رسید که نتیجه آن افزایش بها و از دسترس خارج شدنش برای قشر عظیمی بود و البته صاحبان اندیشه و علاقه‌مندان مطالعه در این ملک، همواره میزان اشتیاقشان، بسی فراتر از دارایی شان بوده و هست. در انتها ضمن سپاس مجدد از مدیر اندیشمند «انتشارات حقوق امروز»، خواننده را به یافتن ارتباطهای شکلی و محتوایی در مقررات دو دوره مختلف و به ظاهر مستقل قانونگذاری ایران توصیه می کنیم که حتماً به نتایج شگفت آوری خواهد رسید!

ایرج غفاری

۱۵ آبان ماه ۱۳۹۷

irajghaffary@yahoo.com

For Social Networks: 09108749576

